AVOCATUL POPORULUI
OMBUDSMAN

Nr.

La Nr. din

Domnului Igor ȘAROV,
Ministru al Educației, Culturii și Cercetării
mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, nr. 1

Stimate domnule ministru,

În contextul situației pandemice create de noul CORONAVIRUS și Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale, nr. 1 din 18 martie 2020 privind evoluția situației a infecției COVID-19, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului precizează că va monitoriza în continuare respectarea drepturilor copilului conform dispozițiilor articolul 5, alineatul 6 al Legii nr. 52 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) care prevede că declararea stării de urgență, de asediu sau de război pe întreg teritoriul țării sau în unele localități nu suspendă activitatea Avocatului Poporului.

Ombudsmanul Copilului apreciază acțiunile operative întreprinse de Guvern în scopul stopării/diminuării răspândirii virusului COVID 19, implicit de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Totodată, din prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului este evident principiul aplicării simultane și cumulative a tuturor drepturilor garantate de prezenta Convenției. Consemnăm că limitarea accesului copiilor în instituțiile de învățământ în scopul protejării vieții și sănătății copiilor în perioada situațiilor de urgență este în corespundere cu standardele internaționale din domeniul protecției drepturilor copiilor.

În calitatea mea de Ombudsman al Copilului atrag atenția asupra faptului că acțiunile întreprinse trebuie să evite la maxim posibil afectarea de către acestea a altor drepturi garantate de Convenție. Astfel, statul are obligația de a asigura la maxim posibil aplicarea principiului concursului ideal de drepturi, adică aplicarea simultană a tuturor drepturilor garantate de un tratat internațional.

Subsecvent, consider imperios să reamintesc și prevederile Declarației Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (CM CoE) privind Consolidarea drepturilor copilului - drept cheie pentru viitorul Europei, adoptată în cadrul reuniunii din 11 martie 2020, care reconfirmă angajamentul statului **de a proteja drepturile copilului, în deosebi în perioadele de criză, când există riscul major**

de a trece cu vederea sau de a compromite drepturile copiilor, în special a copiilor aflați în situații de vulnerabilitate.

În acestă ordine de idei, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, ia în considerare acțiunile Ministerului Educației, Culturii și Cercetării întreprinse în vederea asigurării respectării dreptului la educație în condițiile enunțate supra, prin dezvoltarea învățîmântului la distanță/on-line. Bineînțeles că utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale, cu asigurarea accesabilității necondiționate pentru toți copii, indiferent de statutul social sau economic, facilitează continuitatea procesului educațional în condițiile actuale.

La fel, apreciez adoptarea „Metodologiei privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină", prin care se stabilește modul de continuare a procesului educațional în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal în condiții de carantină, când prezența fizică a elevilor în sălile de clasă este restricționată. De asemenea, susțin obligativitatea respectării prevederilor metodologiei de către organele locale din domeniul învățământului, cadrele de conducere, cadrele didactice, elevi, și părinți/reprezentanți legali.

În același timp, pentru a permite buna implementare a metodologiei și a extinde sfera de aplicare a acesteia, îmi exprim îngrijorarea în legătură cu:

- gradul de asigurare cu mijloacele necesare atât a cadrelor didactice, care comunică informația, cât și a elevilor, care trebuie să dispună de condițiile de recepționare a acesteia;
- nivelul de cunoștințe al cadrelor didactice a tehnologiilor informaționale/comunicare și dacă aceștea au competențele și abilitățile corespunzătoare pentru a răspunde cerințelor învățământului la distanță;
- dacă toți elevii și părinții/reprezentanții legali au posibilitatea de a accesa și utiliza mijloacele respective, dispun de conectarea la internet;
- modul în care este asigurat realizarea dreptului la educație a copiilor care nu dispun de mijloacele necesare și care sunt alternativele oferite acestora;
- procedura de informare/comunicare a elevilor/părinților din zonele rurale, în special care provin din familii vulnerabile și au acces limitat la serviciile informaționale și de comunicare;
- modalitatea de monitorizare a procedurii privind organizarea și desfășurarea procesului educațional pentru copiii, care nu dispun de sursele menționate;
- procedura privind evidența elevilor care sunt implicați în procesul educațional la distanță;
- procedura privind evidența elevilor care nu sunt încadrați în procesul de instruire la distanță, cum se identifică cauzele și care este modalitatea de recuperare a orelor absentate;

- modalitățile de colaborare cu părinții/reprezentanții legali și nemijlocit interacționarea cu copii cu Cerințe Educaționale Speciale care au nevoie de program individualizat și asistență permanentă din partea cadrului didactic de sprijin;

- în ce mod se realizează dreptul la educație a copiilor care sînt deținuți în instituțiile de detenție sau izolatoare de urmărire penală, având în vedere că metodologia nu prevede modalitățile de instruire a acestora;

- modul în care în cadrul asigurării procesului de învățământ la distanță a fost asigurat dreptul copiilor de a participa la consultările pe marginea problemelor care îi afectează, fără a fi necesară prezența fizică (principiu prevăzut de art. 12 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și fapt accentuat în Declarația Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (CM CoE) privind Consolidarea drepturilor copilului drept cheie pentru viitorul Europei, adoptată în cadrul reuniunii din 11 martie 2020 și art. 12 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului).

În contextul asigurării dreptului la educație tuturor copiilor fără discriminare și oferirii serviciilor de calitate, **consider inoportună aprobarea Ordinului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 376 din 25 martie 2020 privind desfășurarea testării candidaților la examenele naționale de absolvire, sesiunea de examine 2020**. Menționez faptul că acest mecanism în situația actuală este unul caduc și inoportun, care nu-și va atinge scopul scontat și va provoca un stres suplimentar pentru copiii încadrați în procesul dat. Astfel, evidențiez că scopul organizării pretestărilor respective, este de a observa nivelul de pregătire a elevului pentru examenele naționale și concomitent pentru a-i arăta acestuia un model de test similar celor care vor fi în cadrul evaluării finale. În consecință, nimeni nu poate garanta la momentul dat că elevul va rezolva testul respectiv de sine stătător sau nu va folosi susrsele de inspirație din internet astfel, rezultatul testării fiind compromis, iar scopul acțiunii respective nefiind atins, demonstrându-se caducitatea enunțată anterior.

În concluzie consider suficient pentru informarea copiilor plasarea pe site-ul ministerului și a instituțiilor subordonate a modelelor de teste fără a efectua procedura de pretestare, cu stabilirea obligației pentru elevi de a soluționa sarcinile din teste cu scopul de autoapreciere a capacităților de a susține un eventual examen de absolvire.

Mai mult, în contextul organizări sesiunilor naționale de susținere a examenilor de absolvire pentru elevii din clasele a IX-a și a XII-a, **consider oportună elaborarea testelor doar în baza materialului predat până la data de 2 martie 2020, pînă la vacanța de primăvară a elevilor.** Această ideie își are fundamentarea pe faptul că procedura de studiere la distanță pentru moment este o procedură pilot pentru sistemul național de educație din Reublica Moldova, eficiența acestiea urmează a fi evaluată incă o perioadă îndelungată pentru a ne putea asigura că aceasta

corespunde cerințelor cantinative și calitative din domeniul educației și domeniul protecției drepturilor copilului. Astfel, pentru a asigura o echitate socio-juridică pe segmentul evluărilor naționale de absolvire pentru anul 2020, acestea urmează a fi elaborate doar în baza materialului care a reușit să fie predat până la intrarea în vigoare a măsurilor speciale insitutite de Hotărârea nr. 6 din 10 martie 2020 a Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică și Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 1 din 18 martie 2020.

O altă problemă sesizată de la copii și părinți este **volumul mare de teme pentru acasă propuse de cadrele didactice**, care sunt neadaptate capacităților și necesităților elevilor și care măresc perioada aflării copiilor în fața calculatorului și intensificarea stării de stres a copiilor. Este necesar de ținut cont că elevii sunt asistați în pregătirea temelor pentru acasă și de către părinți, care în cea mai mare parte nu au abilitățile și cunoștințele necesare.

Consider rezonabil de a fi aplicată procedura învățământului la distanță prevăzută pentru altă categorie de instruiți din sistemul național de educație.

La fel, este o oportunitate de a studia practica avansată a altor state în aplicarea învățământului la distanță, fiind corelată la situația reală a Republicii Moldova.

Urmare a celor expuse, în scopul realizării scopului și principiilor educației stipulate în Codul Educației al Republicii Moldova, **Recomad**:

- Revizuirea Ordinului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 376 din 25 martie 2020 privind desfășurarea testării candidaților la examenele naționale de absolvire, sesiunea de examine 2020 în contextul observațiilor expuse supra;
- Emiterea unei circulare pentru cadrele didactice privind adaptarea procesului educațional, în special ce ține de temele pentru acasă la capacitățile și necesitățile elevilor.

O altă problemă, asupra căreia vreau să atenționez în situația actuală se referă la **protecția potențialelor victime ale violenței în familie**, având în vedere că domiciliul nu totdeauna este un mediu sigur pentru copii. În aceste circumstanțe, solicit ca atenția cadrelor didactice să fie axată și pe monitorizarea cazurilor de violență asupra copiilor. Astfel, în cazul în care cadrul didactic observă unele semne vizibile de violență la copil, percepe sau este informat despre acte de violență asupra copiilor, în mod obligatoriu să informeze persoanele responsabile cum ar fi psihologul, medicul, polițistul, autoritatea tutelară, reieșind din situația și necesitățile copilului. În această situație dificilă, este imperios necesară o cooperare activă și eficientă cu toți actorii mecanismului intersectorial, care urmează să identifice modalitățile de monitorizare și intervenire în situație de abuz sau neglijență asupra copilului.

În scopul **prevenirii abandonului școlar**, reiterez că este esențial să se impună acțiuni determinate, eficiente și prompte pentru asigurarea continuității procesului educațional la distanță cu încadrarea tuturor copiilor, fără a fi subestimată necesitatea protecției tuturor celor implicați în procesul educațional.

Solicit respectuos examinarea opiniei și raționamentelor expuse pe marginea problemelor abordate pentru luarea în calcul a recomandărilor avansate.

Întru implementarea inițiativei ,,Guvern fără hârtie", aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 710 din 20 septembrie 2011 cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e - Transformare), informația privind implementarea celor vizate urmează a fi transmisă prin intermediul poștei electronice tamara.tentiuc@ombudsman.md

Cu respect,

Maia BĂNĂRESCU,
Avocat al Poporului pentru drepturile copilului